

‘Hét huis van het Nederlandse theater’

Truus Gubbels Iedere schouwburg in Nederland staat voor de vraag: gaan we voor volle zalen of leven we ons uit in artistieke idealen? Hoe gaat Melle Daamen, directeur van de Stadsschouwburg Amsterdam, om met dit dilemma?

Toen Melle Daamen als directeur aantrad, heeft hij zijn visie vastgelegd in een beleidsplan, waarin hij dé ambitie van de schouwburg heeft neergezet: de Stadsschouwburg moet hét huis van het Nederlandse theater worden. Hij bedoelt daarmee dat iedere kunstvorm zijn eigen ijkpunt of gebouw heeft – een soort nationale plek. Zoals het Concertgebouw hét ‘huis’ voor de klassieke muziek is en het Rijksmuseum hét museum voor kunsthistorie en geschiedenis.

De Stadsschouwburg is het oudste theater van Nederland – oorspronkelijk niet op deze plek trouwens, maar op de Keizersgracht. Er is altijd op een of andere manier een gezelschap aan verbonden geweest. De verhouding tussen theater en gezelschap was in de vorige eeuw vaak wat gespannen. ‘Met de komst van Ivo van Hove en mij is die verhouding verbeterd’, zegt Daamen. ‘Toen ik kwam, waren er drie huisgezelschappen: Toneelgroep Amsterdam, Courage en Het Toneel Speelt. We hebben toen

direct besloten dat Toneelgroep Amsterdam ons huisgezelschap is.’

‘We hebben uitdrukkelijk gekozen voor artistiek programmeren, vrije producties doen we weinig. We hebben Toneelgroep Amsterdam als huisgezelschap meer de ruimte gegeven. Ongeveer eenderde van het totale aanbod bestaat uit hun voorstellingen.’ Volgens Daamen is de zaalbezetting de afgelopen tijd omhoog gegaan en de leeftijd van het publiek omlaag. ‘Je ziet duidelijk het verschil met een paar jaar geleden. Dat heeft te maken met de manier waarop we programmeren: meer op de tijd gericht, actueler. We zouden wat internationaler willen programmeren en ik zou ook meer politiek maatschappelijke evenementen zoals Expanding Theatre willen, maar daar hebben we het geld niet voor. Verlies maken vind ik op zich niet erg als ik het voor de artistieke uitstraling van de schouwburg belangrijk vind.’

Truus Gubbels

is redacteur van *Boekman* en stafmedewerker van de Boekmanstichting

Publieke arena

De Stadsschouwburg is bij uitstek een toneel-schouwburg, zegt Daamen, veel meer dan andere schouwburgen. Maar onder de naam Expanding Theatre geeft de schouwburg ruimte aan theaterinitiatieven als Urban Myth, aan de verkiezing van de Amsterdammer van het jaar samen met *Het Parool*, en aan *blind date*-evenementen rond politieke of maatschappelijke thema’s. Als het even kan met een theatrale invalshoek, maar dat hoeft niet per se. ‘Ik wil daarmee publiek van buiten de grachtengordel binnenhalen: de schouwburg moet ook een soort publieke arena zijn in een stad die qua samenstelling fors aan het veranderen is.’

Naar Daamens mening zijn de plannen van de Raad voor Cultuur voor reorganisatie van het theaterbestel nogal vergaand. ‘Wat ik steun, is het tegengaan van versnippering: minder gezelschappen moeten meer subsidie krijgen. Dat hoeven niet eens de grote gezelschappen te zijn; het kunnen ook kleine zijn. Op zich is het een goed plan om stadstheaters te steunen voor repertoiretoneel, maar ik vind het te rigide om te zeggen: “Er zijn acht steden, dus er moeten ook acht gezelschappen zijn.” Je kunt niet zo planmatig denken. Dat is etatisme. Ik ben ook bang dat het een greep naar de macht is van de grote gezelschappen, en dat vind ik niet helemaal juist. Misschien moeten het wel twee nationale gezelschappen zijn, bijvoorbeeld een in Den Haag, dat wat meer *main stream* doet, en een in Amsterdam, dat zich wat meer meet aan de internationale avant-garde. Met daarnaast wat kleinere gezelschappen en initiatieven die het hele land bedienen. Minstens zo belangrijk is dat er in de rest van het land een aantal theaters is die laten zien wat er nu op theatergebied aan de hand is. Er is relatief weinig aandacht voor toneel, terwijl er wel veel aandacht is voor musical en cabaret. En dat hoeft niet per se te betekenen dat de schouwburg Maastricht een eigen gezelschap heeft.’

Culturele hangplek

Er is al veel gezegd over het schellinkje, door de nieuwe cultuurminister naar voren gebracht als mogelijkheid om meer publiek naar binnen te halen. ‘Ach, iedereen fixeert zich nu op dat fenomeen profijtbeginself’, aldus Daamen, ‘en dus wordt zo’n nieuwe minister bijna gedwongen om daar een mening over te hebben. Terwijl hij er misschien wel genuanceerder over denkt dan nu naar buiten komt. Ik geloof wel dat het werkt als je de prijs voor bepaalde groepen laag houdt en voor anderen wat verhoogt. In onze zaal zijn de kwaliteitsverschillen tussen de eerste en vierde rang behoorlijk groot. In de vierde zit je echt slechter. Die prijzen zijn sinds mijn komst niet meer verhoogd, maar de prijzen van de eerste en tweede rang zijn dat wel. De laagste prijzen zijn 10 euro, de hoogste standaardprijzen 23 euro, bij sommige voorstellingen 37 euro. Dat is dan los van de toegangsprijzen voor bijvoorbeeld de operavorstellingen van het Holland Festival: die kunnen 90 à 100 euro zijn.’

Daamen vindt het belangrijk om ook activiteiten rondom de voorstellingen te organiseren. ‘Toneel is een sociaal gebeuren waarover je na afloop kunt praten, en ik houd die mensen liever binnen de deur dan dat ze zich verspreiden over het Leidseplein. De verandering van sfeer en inrichting heeft bijgedragen aan het idee dat mensen van rond de dertig denken: deze plek is er ook voor mij. De schouwburg moet een soort culturele hangplek worden. We zijn bezig met een verbouwing, er komt onder andere een nieuwe zaal met 500 plaatsen, tussen de Stadsschouwburg en Melkweg. De opening is eind volgend jaar. Al eerder hebben we bovendien een van de beste horecagelegenheden van Nederland, met het Ajaxterras, een restaurant en een theaterboekhandel met ticketshop voor de hele stad. Het zal flink veranderen.’

onder: Stadsschouwburg Amsterdam;
rechts: Melle Daamen

